

BROJ 2.

15. JANUAR 2025.

njuzleter

NOVA AKROPOLA

Čovek ponovo čezne da bude drugačiji, žudi za humanošću, da se ponovo sjedini sa samim sobom.

www.nova-akropola.rs

NOVA KNJIGA U PRODAJI

Iz knjige:

Predlažemo filozofiju za čoveka graditelja – onoga koji gradi samoga sebe. Smatram da je ovo najviša titula koja može da nam bude dodeljena. Ako bismo voleli da nam jednog dana bude dodeljeno neko odlikovanje, titula, trebalo bi svi da poželimo ovu – graditelj – jer gradimo sebe i društvo u kome živimo, jer možemo da poboljšamo sebe i svet u kome živimo...

Delija Steinberg Guzman

SADRŽAJ

- Osvit i sumrak tehnološkog čoveka 4
Horhe Anhel Livraga
- Vetar: nevidljiva struja života 8
Marko Čumić
- Šta je novo u Novoj Akropoli? U Srbiji 10
- Šta je novo u Novoj Akropoli? U svetu 11
- Svetski dan filozofije 2024 12
- Predstojeći događaji 14
- Veoma veliki teleskop: most do zvezda 15
Jasna Glišić

IMPRESUM

IZDAVAČ:

NOVA AKROPOLA SRBIJA

kulturno udruženje

imejl: info@nova-akropola.rs

veb: www.nova-akropola.rs

ADRESA

NOVA AKROPOLA | Srbija

Brankova 24, 11000 Beograd

065 82 12 384

RADNO VREME:

PON – ČET 18h–21h

UREDNIŠTVO:

Glavni urednik: Daliborka Kiković

Urednici rubrika: Jasna Glišić,

Marko Čumić, Oliver Kiković

Lektura: Marija Brzić

Tehnički urednik: Vojislav

Bogdanović

UVODNA REČ

Ovaj broj posvetili smo veoma aktuelnoj temi promenljivosti ljudskih interesa, odnosno njihovoj cikličnosti. Drugim rečima, u jednom trenutku istorije glavna zanimacija čovečanstva može da bude tehnologija i materijalni razvoj, ali u nekom drugom trenutku dolazi do prezasićenja i tada postajemo svesni negativnih posledica tog fenomena. Uzmimo za primer početak devetnaestog veka kada je čovečanstvo bilo oduševljeno otkrićem tehnologije konzerviranja hrane u limenkama, dok danas to smatramo nezdravim i ponovo biraмо hranu pripremljenu od svežih namirnica. Isto tako, bili smo oduševljeni otkrićem veštačkih đubriva, životom u velikim gradovima, naftnim derivatima, socijalizmom ili demokratijom kao političkim sistemom i raznim drugim stvarima. Danas nam je postala sumnjiva vrednost svega toga.

Šta tada sledi? Promena, zaokret, čovečanstvo kreće u potragu za sasvim drugačijim vrednostima koje će mu se činiti nove, iako će se samo raditi o ponovnom povratku arhetipova koji su u nekom ranijem vremenu pokretali čovečanstvo.

Nije isključeno da će upravo naše vreme, kada je čovek prezasićen gomilom informacija, potrebnih i nepotrebnih proizvoda, kada je kvalitet na gotovo svim poljima života ustupio mesto masovnosti, izneti na videlo jednu gotovo uvek neočekivanu karakteristiku zakona prirode: sposobnost zaokretanja u sasvim drugačijem smeru. Dok su tiho počele da se ruše kule linearnog sagledavanje istorije i evolucije čoveka, stara znanja o cikličnosti ponovo zadobijaju vrednost. U suštini cikličnosti stoji upravo zaokret, mogućnost promene i preporoda. Istorija nam je nebrojeno puta pokazala čovekovu sposobnost da napusti utabane staze i krene novim putevima, bili oni unutrašnji ili spoljašnji.

Za svakog čoveka preporod je nužnost. Preporod stoji iza svakog usavršavanja, iza svake nove spoznaje, iza svakog razvoja i sazrevanja. Postoji sila koja nas neprestano gura da napustimo postojeće stanje i inerciju, da se suočimo sa izazovima i prevaziđemo sopstvena ograničenja. Ne obnavljaju se samo forme, obnavlja se unutrašnja snaga čoveka, njegove moralne vrednosti, budi se svest koja zahteva od njega da se drugačije postavi prema životu. Ta latentna unutrašnja snaga je ključan pokretač svakog ljudskog napretka i duhovne obnove čovečanstva. Preporod je nužan jer ga nalaže sama Priroda. Ljudsko biće je obdareno svešću, mogućnošću da razabira i da bira. Upravo u tome je koren naše slobode i ogromne snage preporađanja koja pokreće točak istorije.

U sledećih nekoliko meseci svedočićemo fenomenu preporoda Prirode. Osmotrimo ga i zapitajmo se o toj čudesnoj sili koja tera pupoljak da se otvori, seme da postane biljka, zmiju da odbaci staru kožu, čoveka da otvori svoje srce i um pred ovom snagom koja ga može dovesti do neslućenih visina. Priroda to želi i radi jer to hoće. Preostaje još da se zapitamo da li to želimo i mi.

OSVIT I SUMRAK TEHNOLOŠKOG ČOVEKA

■ *Horhe Anhel Livraga*

Koliko je primena tehnike bila važna za razvoj čovečanstva? Prema samoj definiciji reči, radi se o nizu sredstava pomoću kojih čovek uspeva da vlada materijom. Međutim, tehnički elementi nisu jedini koje treba uzeti u obzir prilikom merenja napretka. Danas smo uronjeni u kult tehnologije u toj meri da doseg i premoć pojedine civilizacije ocenjujemo na osnovu njenog manjeg ili većeg tehnološkog napretka, držeći se pritom čvrsto našeg vlastitog načina života. Kada obilazimo spomenike drevnih naroda, više nas impresionira otkrivanje sličnosti sa našom tehnologijom nego njihovi religijski i metafizički dosezi.

Sa filozofske tačke gledišta, tehnika nije jedini izraz ljudske kulture, već samo jedan od njenih brojnih izraza. Osim toga, postoji i mnogo vrsta tehnike.

Na primer, stari Kinezi su još u drugom milenijumu pre nove ere koristili neku vrstu kompasa, kao i Feničani, ali do prošlog veka mi smo ih izlagali u muzejima ne prepoznajući ih kao takve jer nisu nalikovali onome što mi podrazumevamo pod kompasom.

Kako je čovečanstvo počelo da koristi tehniku? Čovek poseduje brojne mogućnosti da se razvija, da upozna sebe i da ovlada prirodom. Nisu svi narodi pridavali jednaku važnost primeni tehnologije i pogrešno je da posmatramo različite civilizacije samo sa stanovišta razvijenosti ovog aspekta.

Službena nauka smešta osvit tehnologije u paleolitsko ili neolitsko doba kada je čovek počeo da obrađuje kamen. Napravila je različite klasifikacije

Stari kineski kompas

na osnovu onoga što su ljudske zajednice izradile, ne uzimajući u obzir i njih same. Zbog tog razloga je teško poznavati smisao tih radova. Uopšteno, od prošlosti vidimo ono što je u površnom kontaktu sa nama i ne gledamo dublje.

Herodot, na primer, u svojim devet knjiga Istorije detaljno opisuje religijski život i kultove pojedinih mesta, a uzgred spominje da je prvi kralj iz dinastije Ptolomejske dinastije imao određenu vrstu barki koje su imale do jedanaest redova vesala. Takođe govori i o velikom časovniku u Aleksandriji koji je prilikom otkucavanja svakog punog sata prikazivao jedan od dvanaest Heraklovih zadataka.

Ovi narodi su svakako posedovali elemente napredne tehnologije, ali nisu im pridavali značaj koji im mi danas pridajemo. Svoja znanja i imaginaciju usmeravali su u drugim pravcima i primenjivali na drugim poljima.

Zapitajmo se, da li bismo danas mogli da gradimo gotičke katedrale sa tehnologijom koju posedujemo? Naravno, ali ne gradimo ih jer u tome ne nalazimo smisao.

Tehnologija je u nekom obliku postojala od početaka čovečanstva. Važno je da se osvrnemo na psihološki uticaj tehnologije na nas i naše sopstveno tehnološko otuđenje.

Ima smisla da se zapitamo u kojoj meri naša napredna tehnologija odražava unutrašnji materijalizam, odnosno u kojoj meri prekomerni razvoj tehnologije utiče na nas, čineći nas sve većim materijalistima? Koliko nas tehnologija čini jačima, a koliko nas oslabljuje? Čovek koji se preterano poistoveti sa tehnologijom počinje da stvara zavisnost od ovih materijalnih elemenata, pokrećući to vrzino kolo u kojem čovek stvara tehnologiju, a tehnologija stvara čoveka.

Privlačnost prema tehnologiji s jedne strane i potreba da se od nje pobegne s druge strane, ogleda se u brojnim otkrićima do kojih smo došli, a onda ih potpuno zaboravili, kao da smo ih se na neki način prestrašili i predali ih zaboravu.

Ovo nam pokazuje ciklična gledišta ljudskog bića, da čovek ne misli uvek na isti način, da traži različite aspekte znanja.

Pozitivisti su u devetnaestom veku rešili problem istorije postavljajući teoriju istorijskog materijalizma koja je predstavila evoluciju čoveka uzlaznom krivom koja polazi od njegovog početnog stanja divljaštva. Prema ovoj teoriji, čovek je na početku imao magijski mentalitet i sve je objašnjavao magijom; potom dolazi religiozni čovek koji je prenosio tu tajanstvenu magiju, a odatle se pojavljuje filozofski čovek koji je izvukao niz simbola i apstraktnih pojmova kako bi objasnio prirodu. Konačno, stiže naučni čovek, onaj koji dokazuje i zna.

Međutim, ovu materijalističku teoriju je opovrglo

otkriće arheoloških slojeva koji pokazuju da se ispod sloja jedne kulture ne pojavljuje nužno druga manje razvijena. Danas u Americi pored onih ogromnih, precizno i veličanstveno izgrađenih spomenika, susrećemo siromašnog savremenog čoveka koji jedva zarađuje novac fotografisanjem posetilaca pored neke ruševine.

Filozofski gledano, odatle proizlazi, da se čovek kao pojedinac i kao deo čovečanstva uspinje i silazi tokom svoje evolucije.

Danas kao da se nalazimo na ivici skoka u prazno kada je reč o tehnologiji. Ulazimo u fazu u kojoj naš svet više nije zadovoljan tehnologijom jer shvata da ona ne daje odgovore na sva pitanja.

Kada je započela masovna serijska proizvodnja, čovek je bio opčinjen proizvodnim trakama. Međutim, danas ponovo postajemo skloni onome što je čovek neposredno stvorio. Reč je o davanju ljudskog pečata stvarima.

Čovek ponovo čezne da bude drugačiji, žudi za humanošću, da se ponovo sjedini sa samim sobom.

Umorni smo od velike mašinerije omasovljavanja.

Postajemo sve otvoreniji prema nečemu što je već u

nama, ali još ne želimo da ga prihvatimo: da je vreme tehnologije prošlo, da novi humanizam kuca na vrata budućnosti.

Čovek se vraća starim izvorima. Danas je sve što se zasniva isključivo na materijalnoj bazi osuđeno na propast, bilo to na političkom, ekonomskom, religioznom ili društvenom polju. Ponovo se rađa individualnost u svakom čoveku koji oseća da ga atmosfera masovnosti guši.

Organizacija poput Nove Akropole koja predlaže filozofski pristup problemima čoveka postaje danas nešto veoma aktuelno, veoma potrebno i praktično.

Čovečanstvu je danas potreban jasan sistem ideja, suživot, razumevanje. Utaživanjem ove žeđi, ostvarićemo našu istorijsku sudbinu.

Moramo naučiti da odvajamo svoje ruke od materije, makar malo po malo. Potrebno je da stvorimo laboratoriju u kojoj ćemo moći da razvijamo nov neophodni humanizam, eliksir života. A sve ono što želi da nas učini delom mase, što želi da nas učini istima, pripada prošlosti, ne budućnosti.

■ Prevela Tijana Repajić

IZDVOJENI PODACI IZ NAUČNIH ISTRAŽIVANJA

Naučna otkrića nisu isključivo karakteristika industrijskog doba.

U prošlosti je čovek više puta došao do otkrića koja mi danas nazivamo „modernim“. Priložena tabela, koju je sastavio profesor Fernando Švarc iz Nove Akropole u Francuskoj, podseća na otkrića koja su bila poznata čovečanstvu u prošlosti, da bi vekovima bila zaboravljena, a potom ponovo otkrivena.

Naučni i tehnološki koncepti	Poznati u antici	Ponovo otkriveni
Atomska teorija	Uluka Kanada (između VI i II v. p.n.e.) Demokrit (oko 460–370. g. p.n.e.) Leukip (oko 480–420. g. p.n.e.) Epikur (341–270. g. p.n.e.)	Pjer Gasendi (1649. g.) Robert Bojl (1661. g.) Džon Dalton (1805. g.)
Teorija relativnosti	Heraklit (oko 540–480. g. p.n.e.) Zenon iz Eleje (V v. p.n.e.)	Albert Ajnštajn (1916. g.)
Evolucija	Anaksimandar (oko 610–546. g. p.n.e.) Manuov zakonik (oko 200. g. p.n.e.)	Hadže Nasirudin Tusi (Nasīr al-Dīn al-ṭūsī) (1201–1274. g.) Čarls Darvin (1859. g.)
Zemlja prepoznata kao planeta	Pitagora (VI v. p.n.e.) Anaksimandar (oko 610–546. g. p.n.e.) Heraklit s Ponta (oko 387–312. g. p.n.e.)	Nikola Kopernik (1473–1543. g.)
Uticaj Meseca na morske mene	Posejdonije (oko 135–51. g. p.n.e.)	Abu Mašar (Abu Ma'shar al-Balkhi) (VIII v.) Johanes Kepler (1571–1630. g.)
Mesečev sjaj je reflektovana svetlost	Parmenid (rođen oko 544. g. p.n.e.) Anaksagora (V v. p.n.e.) Plutarh (I–II v.)	Galileo Galilej (1610. g.)
Planete dalje od Saturna	Demokrit (oko 460–370. g. p.n.e.) Anaksimn (VI v. p.n.e.) Seneka (I v.)	Uran (1781. g.) Neptun (1846. g.) Pluton (1930. g.)
Galaksija Mlečni put	Demokrit (oko 460–370. g. p.n.e.)	Galileo Galilej (1610. g.)
Meteoriti, kamenje svemira	Diogen iz Apolonije (V v. p.n.e.)	Francuska akademija nauka (1803. g.)
Muzika Sfera	Pitagora (VI v. p.n.e.)	Radio-astronomi Karl Janski i Grote Reber (1930–1940. g.)
Avijacija	Dedal (2500. g. p.n.e.) Car Šun (2255–2205. g. p.n.e.) Ki Kung Ši (1766. g. p.n.e.)	Braća Orvil i Vilbur Rajt (1903. g.)
Turbomlazni motor	Heron iz Aleksandrije (I v.)	Hans fon Ohajn (1939. g.) Frenk Vitl (1941. g.)
Roboti i računari	Dedalovi automati (2500. g. p.n.e.) Mehanizam sa Antikitere (II v. p.n.e.)	Norbert Viner (1950. g.)
Vodoinstalacije i sanitarni čvorovi	Mohendžo Daro, Harapa (2500. g. p.n.e.) Knosos (oko 1900. g. p.n.e.)	XIX v.
Postojanje Amerike	Platon (IV–V v. p.n.e.) Seneka (I v.) Višnu-purana (200. g.)	Bjarni Herjolfson i Lejf Erikson (oko 1000. g.) Kristifor Kolumbo (1492. g.)

VETAR

NEVIDLJIVA STRUJA ŽIVOTA

■ Marko Čumić

Vetar je svakodnevna pojava koju dočekujemo sa manje ili više simpatija zavisno od trenutnih raspoloženja. Osim što nam zimi donosi neprijatnosti, a leti željeno osveženje, vetar je izuzetno bitan učesnik sveukupnog Života na planeti Zemlji.

Ovim člankom želimo otvoriti vrata razmišljanju o nečemu toliko sveprisutnom i uobičajenom da se možda nikada nismo zapitali, šta je to vetar?

VETAR I NASTAJANJE ŽIVOTA

Strujanje vetrova tokom dugih vremenskih ciklusa kruni stene i pomera zemljište sa jednog mesta na drugo. Ovim uticajem tlo postaje raznovrsnije u svom sastavu i stiče sposobnost podržavanja raznovrsnih oblika života. Nekoliko trunki kvarca ili vulkanskog pepela nošenih vetrom stotinama kilometara, biće sastojak tla koji je neophodan da bi na tom mestu nastao određeni oblik života. Poznata je činjenica da prašume Amazona dobijaju značajnu količinu nutrijenata zahvaljujući pesku iz Sahare.

Da bi se život razvio, pored pogodnog tla, potrebna je i klica. Funkciju oprašivanja biljaka obavljaju

prvenstveno insekti i pri tome koriste strujanja vazduha poput jedrenjaka na otvorenom moru. Vetar direktno učestvuje u oprašivanju i raznošenju semena, a određene vrste kao što je maslačak ili javor razvile su „krlca“ uz pomoć kojih njihovo seme može preći velike udaljenosti.

Kod složenijih oblika života, funkcija vetra se ispoljava na suptilan način, mirisom. Mirisi su bitan činilac u komunikaciji životinjskog sveta, a vetar je upravo taj koji prenosi „mirisne“ poruke koje mogu upućivati na opasnost ili ljubavni zov.

Seme javora

Kada nastaje jedan oblik života, potrebna mu je voda. Bez vetrova, kiša ne bi dospela u sušna područja bez površinskih isparenja, jer oni su ti koji nose oblake.

U podvodnom svetu, takođe duvaju „vetrovi“ koji imaju istu funkciju kao i oni na kopnu. Posredstvom strujanja vode prenosi se kiseonik, hranljive materije i toplota. Osim dubokih morskih struja, postoje i one površinske koje direktno zavise od vetrova. Kao i na kopnu, strujanje vode ili talasi omogućavaju migracije životinja i imaju svoj udeo u održavanju života ispod morske površine. Principi su isti, a paralele očigledne.

NASTANAK VETROVA

Nameće se pitanje: Čemu vetar duguje život? Na prvi pogled možemo reći da ga pokreće razlika u atmosferskim pritiscima nastala usled razlike u zagrevanju ekvatora i polova. Iz područja „gušće“ sredine vazduh se kreće ka području „ređe“ sredine ili, drugim rečima, višak i manjak teže ravnoteži.

Očigledno je da i vetar svoj život duguje Suncu. Međutim, duguje ga i Zemlji. Kada se Zemlja ne bi rotirala, atmosfera bi cirkulisala isključivo između polova i ekvatora, a vetrovi bi duvali uvek u istom pravcu. Dugoročne posledice takve pojave dovele bi do postepenog gašenja života kakvog poznajemo. Reljef bi postajao sve ravniji, vode bi se usporile i zaustavile, biljni i životinjski svet bi degradirao, a atmosfera bi bila znatno drugačija.

Dakle, kao i sva ostala bića na planeti Zemlji, vetar ima dvostruko poreklo: sin je neba i zemlje.

REČ TRADICIJE

Tradicionalno su vetrovi uvek bili vezani uz božanstva neba. Stribog među Slovenima, Vaju u indijskoj ili Eol u grčkoj mitologiji samo su neki primeri. Ako detaljnije istražimo, pronaći ćemo da je vetar „životni dah sveta“, energija ili sam život. Sve što struji povezano je s ovom kosmičkom silom. Za tradicionalno znanje, univerzum je veliko živo biće koje je u neprestanom pokretu jer putuje ka ostvarenju svoje sudbine.

U svakodnevnom govoru poželežemo nekome „povoljan vetar“ ili „vetar u leđa“ i to će se uvek odnositi na one vetrove koji struje unutar čoveka omogućujući mu ostvarenje njegovih snova i stremljenja.

Prikaz Eola, božanstva koje gospodari vetrovima

Mnoge tradicionalne priče poistovetile su čoveka sa šupljom trskom kroz koju struji vazduh i stvara muziku. Možemo se zapitati šta kroz nas struji ili, drugim rečima, šta nas pokreće? Da li stvaramo harmonične tonove ili samo buku? Kada govorimo, i mi pokrećemo vetar. Naše reči nošene vetrom dopiru do drugih ljudi. Šta u njima bude?

Osim toga, iza svake izgovorene reči stoje misli koje ih pokreću. Svi božanski glasnici u različitim mitologijama imali su krila da bi mogli preneti poruke između božanskog i ljudskog sveta. Duvaju li kroz nas slični vetrovi? Možda se u vetru skrivaju mnogo dublja znanja o čoveku i univerzumu nego što možemo i pretpostaviti.

Jedna od osobina života je upravo strujanje, a poreklo ove cirkulacije je u Suncu, barem kada je reč o našem Sunčevom sistemu. Međutim, šta pokreće Sunce? Šta pokreće Univerzum? Pitanja je bezbroj.

Ipak, postoji nešto od čega možemo krenuti. Ono što je sigurno je da ništa u prirodi ne može da živi samo i izolovano od svega ostalog. Čitava je priroda povezana strujom jednog jedinstvenog života, a na nama je da razapnemo svoja unutrašnja jedra i uhvatimo njegov dah. Tada će sve ono što nam se čini različito i nepovezano u našem životu, početi da pronalazi svoje mesto u velikom jedinstvu, i konačno, u veličanstvenoj harmoniji univerzuma.

ŠTA JE NOVO U NOVOJ AKROPOLI?

U Srbiji

U Beogradu smo održali predavanje *Filozofija hedonizma*. Iako svi ljudi žele da budu zadovoljni i srećni u životu, stvarnost pokazuje da ta potraga može veoma da se razlikuje od čoveka do čoveka. Učesnici predavanja su imali prilike da se upoznaju sa filozofskim idejama koje sreću smeštaju u življenje najviših ljudskih vrednosti.

U novogodišnjoj humanitarnoj akciji u Novom Sadu i Beogradu spremali smo paketiće za decu i podsetili se da nesebično davanje rađa jednaku radost kod onoga ko daje, kao i kod onoga koji prima.

ŠTA JE NOVO U NOVOJ AKROPOLI?

U svetu

Nakon poplava u Valenciji, izazvanih olujom DANA, volonteri Nove Akropole u Španiji organizovali su humanitarnu pomoć, donoseći nadu i podršku onima kojima je najpotrebnija.

Na drugom kraju sveta volonteri Nove Akropole iz Dominikanske Republike zasadili su 1300 stabala drveća u akciji pošumljavanja.

SVETSKI DAN FILOZOFIJE 2024

Pridružujući se inicijativi Uneska, Međunarodna organizacija Nova Akropola obeležila je Svetski dan filozofije u svim svojim centrima kroz niz kulturnih, edukativnih i promotivnih aktivnosti namenjenih najširoj javnosti.

Beograd: Promotivna šetnja po Knez Mihailovoj ulici

Novi Sad: Odakle dolazi inspiracija? - predavanje i razgovori inspirisani muzama

Beograd: Sedam puteva realizacije čoveka - predavanje sa radionicom

Beograd: Filozofsko posmatranje koncepta tolerancije na predavanju Aktivna tolerancija

Raznolik program u zemljama u kojima deluje Nova Akropola pokazuje upravo ono što ovogodišnja krilatica govori: **Jedinstvo kroz različitost**.

Grac, Austrija: Predavanja i radionice inspirisane idejama drevnog Egipta, Tibeta i Rima

London, Engleska: Filozofski razgovori- Na koje načine možemo graditi zajedništvo u društvu punom razlika?

Tajpej, Tajvan: Dijalog na temu: Kako možemo biti srećni u 2024. godini inspirisani drevnom mudročću?

Sarajevo, Bosna i Hercegovina: Razgovor sa sugrađanima- kako pronaći jedinstvo u različitosti u svakodnevnim situacijama

San Isidro, Peru: Kako se povezati sa samim sobom? - filozofski igrokaz „Arijadnina nit“ inspirisan mitom o Perseju

PREDSTOJEĆI DOGAĐAJI

BEOGRAD:

FILOZOFIJA ZA ŽIVOT - RAZGOVOR O KNJIZI SUBOTA 25. JANUAR 2025. U 18 Č

BRANKOVA 24, BEOGRAD. ULAZ JE SLOBODAN.

VIŠE INFORMACIJA NA: 065 82 12 384 | PREDAVANJA@NOVA-AKROPOLA.RS

KURS PRAKTIČNE FILOZOFIJE – BEOGRAD ČETVRTAK 30. JANUAR 2025. U 20 Č

BRANKOVA 24, BEOGRAD

065 82 12 384 | KURS@NOVA-AKROPOLA.RS | PRIJAVA JE OBAVEZNA, BROJ MESTA JE OGRANIČEN.

[LINK DO PRIJAVE](#)

PREDAVANJE: SMARATI ILI RAZGOVARATI SREDA 26. FEBRUAR 2025. U 19 Č.

PREDAVANJE: LJUBAV JE...

PETAK 14. MART 2025. U 19 Č. ULAZ JE SLOBODAN.

BRANKOVA 24, BEOGRAD. ULAZ JE SLOBODAN.

VIŠE INFORMACIJA NA: 065 82 12 384 | PREDAVANJA@NOVA-AKROPOLA.RS

NOVI SAD:

PREDAVANJE I RADIONICA: MIT O PSIHI PETAK 24. JANUAR 2025. U 19 Č

RADNIČKA 27, NOVI SAD

KURS PRAKTIČNE FILOZOFIJE – NOVI SAD

PONEDELJAK 27. JANUAR 2025. U 20 Č

PONEDELJAK 2. FEBRUAR 2025. U 20 Č

SONJE MARINKOVIĆ 12, NOVI SAD

064 80 22 390 | NOVISAD@NOVA-AKROPOLA.RS | PRIJAVA JE OBAVEZNA, BROJ MESTA JE OGRANIČEN

[LINK DO PRIJAVE](#)

PREDAVANJE: SMARATI ILI RAZGOVARATI SREDA 26. FEBRUAR 2025. U 19 Č

RADNIČKA 27, NOVI SAD. ULAZ JE SLOBODAN.

PREDAVANJE: DA LI NAM JE POTREBNA NOVA RENESANSA?

PETAK 28. MART 2025. U 19 Č

RADNIČKA 27, NOVI SAD. ULAZ JE SLOBODAN.

VIŠE INFORMACIJA NA: 064 80 22 390 | NOVISAD@NOVA-AKROPOLA.RS

VEOMA VELIKI TELESKOP MOST DO ZVEZDA

■ Jasna Glišić

Veličanstvenost zvezdanog neba oduvek je pozivala čoveka da mu se približi. Otkrićem teleskopa otvoren je jedan put, a kasnijim konstruisanjem sve sofisticiranijih sprava, došli smo do toga da danas imamo na raspolaganju izvanredne alate za istraživanje svemira sa zemlje. Jedan od njih je VLT – teleskop, odnosno sistem teleskopa, koji detektuje veoma daleke i slabe svetlosne izvore, čak četiri milijarde puta slabije od onih vidljivih golim okom.

VLT (eng. Very Large Telescope), odnosno Veoma veliki teleskop, nalazi se u Paranal opservatoriji u pustinji Atakama (Čile). Sastoji se od četiri glavna teleskopa sa ogledalima prečnika 8,2 metra i četiri pokretna pomoćna teleskopa prečnika 1,8 metara. Svi teleskopi mogu raditi zasebno ili u kombinaciji, međutim, prava prednost VLT-a jeste mogućnost da svi teleskopi rade zajedno. Tada formiraju interferometar (VLTI) sposoban da prikupi podatke o izuzetno udaljenim objektima kao što su egzoplanete, zvezde, binarni sistemi i aktivna galaktička jezgra, i to u vrlo visokoj rezoluciji. Pritom je važno znati da VLT može snimati u ultraljubičastom i infracrvenom spektru, otkrivajući nam još jedan nivo informacija u

Sa prosečnom visinom od 2400 metara iznad mora, izuzetno suvom klimom i sa više od 300 vedrih noći godišnje kojima ne smeta svetlosno i vazdušno zagađenje, pustinja Atakama na severu Čilea predstavlja jedno od najboljih mesta na svetu za astronomska posmatranja. Ovde se nalaze neke od najznačajnijih opservatorija kao što je ALMA i Paranal. U spokoju pustinje, mnogobrojni teleskopi upereni su u neopisivo noćno nebo u potrazi za nečim što bi nas makar za korak približilo tajnama kosmosa.

poređenju sa onim što omogućava vidljiva svetlost.

Ovaj jedinstven instrument pripada Evropskoj južnoj opservatoriji (ESO), međunarodnoj istraživačkoj organizaciji. Naučnici iz celog sveta mogu zakupiti sate korišćenja teleskopa, a zainteresovanost je veća od raspoloživih sati. Od početka rada 1998. godine VLT je omogućio značajna otkrića, uključujući slike planete van Sunčevog sistema (Beta Pictoris b), bolje razumevanje kretanja zvezda u blizini supermasivnih crnih rupa u centru Mlečnog puta i proučavanje tamne materije.

Inspirisan rezultatima VLT-a, tim naučnika već desetak godina konstruiše ELT (Ekstremno veliki teleskop), još sofisticiraniji instrument čije se stavljanje u funkciju očekuje sredinom 2028. godine.

Iako impresivan, VLT je tek stepenica na putu i ne vidi se kraj konstruisanju sve naprednijih instrumenata. Ali sem sposobnosti da sve napravi i objasni, naučniku sutrašnjice je potreban i um otvoren za intuiciju, um sposoban da zaroni u dubine nepoznatog i prepozna mesto čoveka u univerzumu.

Ljubav je ta
koja oživljava
i podstiče
intelekt tako
da mu prethodi
kao svetiljka.

Đordano Bruno